

који начин бави политичком филозофијом, економском теоријом и политиком, требало да прочита.

Миомир Ивковић
Филозофски факултет
Ниш

О АКТЕРИМА НАСТАЈАЊА И РАЗВОЈА СОЦИОЛОГИЈЕ РЕЛИГИЈЕ

[Драгољуб Б. Ђорђевић (2008): *Узорници и пријани*.
Скице за портрет ЈУ социолога религије,
Чигоја штампа, Београд]

Почетком пролећа 2008. године јавила се необична и неуобичајена, али зато врло занимљива књига – *Узорници и пријани: скице за портрет ЈУ социолога религије* – Драгољуба Б. Ђорђевића, признатог социолога религије, редовног професора Универзитета у Нишу. Она је таква и по томе, можда и најпре по томе, што се опире уобичајеном, али и сваком другом приказивању. Па и критичком. Како сам, пак, одлучан у намери да је представим читаоцима и позовем их да је прочитају, изабрао сам мањевише препознатљив поступак и књигу „присилио“ на приказивање, сместио је (на штету књиге) у клише. Поступајући тако гурнуо сам у страну заводљивост текста која иде из опојности мириса благог трача. Кренимо онда путем који се отворио.

Најпре неколико података о самој књизи. Штампана је на 150 страница у једној верзији Б5 формата. Садржи следеће целине: предговор, увод, портрети, литература, summary, именски регистар, белешка о текстовима и белешка о аутору.

Предговор је написао познати млађи социолог религије из Загреба, Синиша Зриншчак, под насловом *Плелоаје за социологију религије - Скица за разговор*. И управо тај предговор умногоме спутава приказивање, посебно критички осврт.

Али не зато што је неук и недостатан, већ зато што већ у првој реченици, на самом почетку, садржи оцену која, ако се с њом слажете, упућује на читање и уживање, али и одвраћа од приказивања и критичког осврта. Она гласи: „Књига која је пред нама свакако се може убржити у ред изванредних књига“ (стр.9). Може ли више и боље!. Зато није „засигурно (да ће књига) бити предмет расправа“, како каже С. Зриншчак на почетку другог пасусуса свог текста (стр. 9), поготову не оних које би да изнађу (и велике) слабости књиге. Да се чепрка по њој и тражи то што је не сврстава у ред изванредних књига, једноставно није упутно и било би малициозно. Говор, пак, о томе да ли је још неки социолог религије требало да уђе у књигу, како чини аутор предговора, није расправа о квалитету књиге, већ мишљење о вредновању југословенских социолога религије. То може бити тако, али је то нешто друго. Посебну пажњу изазива, што је и позамашна вредност предговора, Зриншчаково издвајање десетак важних питања о којима треба разговарати, али и о којима треба расправљати и, претпостављамо, да проблеме садржане у њима треба и истраживати. Та питања-проб-

леми су добри оријентири младим и будућим социолозима религије.

Увод има и наслов: *О њима за нас*. Овога пута увод јесте оно што треба да буде: (1) објашњење зашто је књига написана (повод, разлог, љутња на институције); (2) објашњење поднаслова књиге – Скице за портрет YU социолога религије (скица као мала прозна форма, као кратка прича, као цртица, вињета) и (3) тим поводом, објашњење како ће писати („С тога ћу у малецним текстовима, бежећи од академизма, високопарности и сложености приповедања, бити искрен, гдегод и интиман у оцртавању ... ликова“ стр.20). Оно што је недостатно уводу и што га оптерећује јесте претерано велики број наведених писама из ауторове преписке, од којих су нека просторно хабаста. Покушај да фуснотама ублажи недостатак није успео. Аутор као да није веровао у успех текста који спрема, па је себе охрабривао туђим похвалама и подстицајима. („Такав спој прагматизма с душом само Ви можете да направите.“ стр.23).

Портрети је назив главног дела књиге. У њему је смештено десет скица десет социолога религије с простора негдашње Југославије. Они су, наведени редом као у књизи: 1. Штефица Бахтијаревић, 2. Срђан Врцан, 3. Никола Дуганџија, 4. Јаков Јукић, 5. Марко Кершеван, 6. Никола Скледар, 7. Есад Ћимић, 8. Сергеј Флере, 9. Иван Цвитковић и 10. Ђуро Шушњић. Зашто се аутор определио за наведени редослед? Треба претпоставити да принцип предности налаже да прва буде жена, једина у овој десетини. Зашто су остали стављени на места на која су стављени, аутор овог осврта није одгонетнуо. Иначе, свих десет скица су претходно, током 2006. и 2007. године, објављене (додуше, једна је била у штампи) и то већина у часопису *Теме*. И све под истим насловом: „Скица за портрет YU социологија религије:“

Аутор, Д. Б. Ђорђевић, настојао је да садржајно/тематски и просторно колико год је могуће уједначи *скице*. Очигледно је да је још при њиховом писању за појединачно објављивање мислио на књигу. У тематско/садржајном смислу запажа се шест тема/наслова који су заједнички свим скицама. Оне су: (1) служба, (2) познанство, (3) рукописна сарадња, (4) књига миљеница, (5) домет, (6) човек, (7) последње виђење и (8) искрица за социологе религије. Има и тема које су наведене само у једном случају или у два случаја. На пример, о докторату, критика исл.

Кога од наведених социолога религије препоручити младима за узор? На кога их упутити? Очигледно је да Д. Б. Ђорђевић мисли да свако од њих на свој начин и неким посебним својим особинама може и треба да буде узор. Али и да свако од њих има неке особине и карактерне црте којих млади треба да се клоње. Као пример ваља навести оне које су означене као хедонистичке. (Додуше у контексту оне миришу на трач. стр.75) Ипак, млади који желе да постану значајни социолози религије и тако и сами постану узор онима који долазе, треба да задовоље већи број нимало једноставних и лаких услова. Наводим неколико који су наглашени у скицама: – стамен човек, – чврст човек, – благородан човек, – духовит човек, – одважан човек, – вредан попут кртице, – посвећен позиву до усхићења, – темељит и у науци и у свакодневици, – праведан полемичар, – рационалан у трошењу времена, – стрпљив у подучавању, – оштро критикује недостатке, – критички настројен интелектуалац, – зна више језика, – врстан методолог и истраживач, и друге.

У контексту садржаја наведених скица занимљиво је да ли су наведени социолози религије (десет величанствених) религиозни или нису. Д. Б. Ђорђевић не наводи такав податак, осим у једном

случају где је то нагласио (Јаков Јукић – искрен верник). Вероватно је то знао, али верујем да је мислио да то није битно за проучавање религије. Да ли је баш тако? Нека остане да јесте за оне који научно проучавају религију, али шта је са онима који су наставници веронауке или неког другог наставног предмета који је програмски усмерен на религију и веру. Може ли неко да буде уверљив, ауторитативан и успешан наставник веронауке, па и религиологије, ако није религиозан, ако није верник. Посматрано из угла наука о настави и о образовању – не може. Ранија истраживања идејности наставе и васпитања су то показала. Не мислим на морално-политичку подобност која је ишчилила и добро је што је тако, већ на наставников поглед на свет – религиозни или научни; можда и неки трећи. Додуше о томе се последњих десетак година не говори.

С великом сигурношћу у квалитет књиге препоручујем је свима, посебно онима који се на било који начин занимају за религију.

Ђорђе Ђорђевић

КЊИЖЕВНОСТ У КЉУЧУ СОЦИОЛОГИЈЕ

(Зоран Аврамовић, *"Социологија и књижевност"*,
Рашка школа, Београд, 2008)

Након неколико књига посвећених питањима међузависности културе, уметничког стварања и друштва, појавила се и нова књига др Зорана Аврамовића у којој он социолошки и културолошки разматра сложено питање односа социологије и књижевности. Књига *Социологија и књижевност: (огледи о социологији културе и књижевности)* показује ауторову намеру да путем истраживања

ових питања заједно са читаоцима дође до закључка о карактеру веза српског друштва и културе. На том путу, др Аврамовић уместо сувопарног теоријског разматрања односа социологије и књижевности, радије бира аналитички приступ конкретно проблемским аспектима тог односа, чиме доприноси приближавању овог проблема ономе што је препознатљива социјална реалност и